

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

90. An Ecclesiastici sint exempti à legibus ciuilibus, quatenus cum libertate Ecclesiastica non pugnant? Et ideo, si Clerici vendunt frumenta ultra pretium à Reipublica taxatum, an peccent mortaliter ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

idus Archiepiscopus officiales laicos pro hac re excommunicavit; & licet ibi intenuatur litera Vice-regia Ioannis de Vega sub die 17. Septembris, 14. Indictionis, 1555. ubi assent non solum Clericos coniugatos, sed etiam alios Ecclesiasticos toggi posse ab officialibus laicis in tali casu, tamen hoc est contra libertatem Ecclesiasticam, per ea, quae superius dicta sunt, & communiter asserunt DD. Et ideo praeter Doctores citatos recte docuit Philibertus Marchinus de bello diuino, seu tractat. de peste, p. 4. cap. 2. num. 1. & seq. cum Matta de iurisdic. part. 4. cont. r. 1. cas. 74. & alios Principes laicos tempore pestis non posse Clericos coercere ad obseruanda eorum bana pro bono publico, & pro tuenda sanitate edita, sed debent Episcopum pro executione praedictorum rogare; & ita declarauit nouissime sacra Cardinal. Congregatio facto verbo cum Sanctissimo sub die 21. Ianuarij 1631. Vnde Episcopi tempore pestis, si recte id iudicent bono publico expedire, vel omnem suam potestatem in Ecclesiasticos quantum ad arcendam ab vrbe pestem, & ad conferuendam sanitatem pertinet, ipsi magistratui seculari delegate debent; vel Ecclesiasticam personam assessorum laicalibus sanitati praesidentibus miscant, qui iurisdictionem in Clericos exercent.

RESOL. XC.

An Ecclesiastici sint exempti a legibus civilibus, quatenus cum libertate Ecclesiastica non pugnant? Et ideo si Clerici vendunt frumentum ultra pretium a Republica taxatum, an peccent mortaliter sicut laici, & teneantur ad restitutionem? Et in dicto casu an possit propter transgressionem iudex laicus eos punire? Ex part. 1. tr. 2. Res. 3.

§. 1. Affirmatiuam sententiam mordicus sustinet M. Antonius Genouensis in praxi, cap. 74. per tot. Sed communis Theologorum, & Iurisperitorum sententia contrarium docet; nempe, Clericos, neque iure diuino, neque humano esse exemptos aliis legibus civilibus, quae non sunt contra libertatem Ecclesiasticam; & ideo, si Clerici vendunt frumenta ultra pretium iusto a Republica statutum, & peccant mortaliter, sicut laici, & teneantur ad restitutionem, vt docet Syluester ver. lex. q. 15. Salonijs tom. 2. in 2. q. 77. art. 1. contr. 10. Angelus eodem ver. 109. Ledesma in summa tom. 2. tract. 8. cap. 32. difficult. 4. Molina tom. 2. tract. 1. disp. 31. num. 15. Sotus de iust. lib. 1. q. 7. art. 7. concl. 1. & alij, quos citat, & sequitur Salgado tract. de cognit. per viam violentiae, in Prolog. n. 30. Petrus de priuileg. Minorum, tom. 1. const. Inly II. §. 33. n. 151. Et ideo tenentur obedire legibus Principum secularium taxantibus pretia centum, vt notat Auendaño tract. de cens. Hisp. c. 32. n. 10. Lallarte de decim. vendit. c. 10. n. 3. Mexia in Prag. taxa panis, concl. 5. num. 59. in fine. Salas de empr. & vendit. dub. 9. num. 2. in fin. & alij.

2. Sed difficultas est, an Clerici teneantur dictis legibus directe: nam affirmatiue respondent Sotus, Victoria, Medina, & alij, quos citat; & sequitur Salas delegib. disp. 14. sect. 8. n. 94. & 104. Sed contra sententia videtur mihi probabilior cum Tanneo p. 2. disp. 5. q. 6. dub. 2. num. 3. Vasquez in p. 2. tom. 2. disp. 167. c. 4. Azorio p. 1. lib. 5. c. 12. q. 3. & p. 2. lib. 5. cap. 7. q. 8. §. 15. Refaut. ar. de immunit. Eccl. disp. 4. & alij.

3. Dico igitur, Clericos non tenentur directe legibus secularibus, sed ex ratione naturali distanec, seruandas esse leges seculares propter conformita-

tem cum personis secularibus eiusdem Reipublicae. Tenentur igitur Clerici seruare leges Principum secularium, non vi coeercitiua, sed vi directiua. Ita etiam docet Viganus tra de imm. Eccl. disp. 2. concl. 5. & Villalobos in summa tom. 1. tract. 2. dub. 3. n. 1. Portel. in dubijs regul. ver. lex. n. 2. Filiucius tom. 2. tract. 35. c. 4. n. 94. Faustus in speculo Confess. disp. 6. q. 44. n. 3. Barbosa in Collect. lib. 1. Decret. tit. 2. c. Eccles. S. Maria, de constit. n. 4. Et ratio nostra sententiae est: quia nemo tenetur directe legibus eius, qui in ipsum non habet iurisdictionem, vt docet D. Thomas in p. 2. q. 96. art. 5. & constat ex l. i. ff. de iurisdic. omnium iudicum. Sed Principes non habent in Clericos iurisdictionem, vt determinat Innocentius III. in c. Ecclesia Sancta Maria de constit. & cap. placuit. 16. q. 7. & c. saculari res de foro compet. in 6. Ergo. Et hanc sententiam etiam docuit Cardinalis Bellarminus in responsione ad Epistolam incerti Auctoris pro defensione Venetorum, contra censuras Pauli V. vbi sol. 6. sic asserit: [E. vero, che li Ecclesiastici hanno da obseruare quelle leggi civili che non sono contrarie all'Ecclesiastiche, e sono necessarie per il commercio; che hanno li Ecclesiastici con i seculari: tuttauia à questa obseruanza delle leggi de i Principi seculari sono gli Ecclesiastici obligati, quanto alla directiione, non quanto alla forza, cioè vi rationis, non vi legis.] Ita ille.

4. Sed notandum est primò, quòd etiam stando in prima opinione affirmatiua, quòd Clerici tenentur directe legibus secularium, non sequitur, quòd possit propter transgressionem laicus illos punire, vt bene notat Salas, vt sup. n. 104. in fin. & alij. Secundo, cum Vasquez, loco citato, Iudicem Ecclesiasticum non debere, quamuis possit Clericis violentibus leges civiles, eandem penam infligere, quae laicis statuta est, etiam si cum eorum statu illa pena non pugnet. Et rationem adducit Salas sess. 10. num. 111. in fine: quia decet cum Clericis mitius agere ob conseruationem status Ecclesiastici; & ita vsu seruari videmus, etiam in penis statutis pro violatione legum naturalium. Ex his omnibus apparet, quòd caute legendus sit Vincentius de Franco p. 2. dec. 9. asserens, Clericos non esse omnino exemptos à legibus civilibus, quatenus spectant ad tranquillitatem Reipublicae, vt aduersus illum notauit Marius Antonius lib. 1. resolut. 97. num. 7.

RESOL. XCI.

An Clerici subiiciantur legibus Principum secularium, quae spectant ad Reipublica gubernationem, & pacem, nec cum sacris Canonibus, & statu Clericorum pugnant? Et notatur Clericos non peccare mortaliter, si dictas leges Principum secularium non obseruant, secluso scandalo. Ex part. 1. tract. 10. Res. 12.

§. 1. Ad hanc quaestionem respondet Lorca in p. 2. tom. 2. tract. de legib. disp. 25. memb. 4. vbi sic ait: [Eit dubium, vtrum Clerici, obligentur legibus civilibus, sola aequitate naturali, ratione conformitatis cum aliis hominibus; an ipsa vi, & efficacia legum; mihi apparet probabilius, obligati secundo modo: quoniam, licet quoad alia exempti sunt; quoad leges non videntur exempti; quate non solum virtuti directiuae, vt aliqui opinantur; sed virtuti etiam coactiuae subiiciuntur; quamuis haec coactio, punitio, & executio legum fieri non debeat per Principes seculares; sed per Principes Ecclesiasticos: per eos autem compelli debent ad legum civilium obseruationem.] Ita Lorca.

§. Sed

Super hac vi infra in Res. 91. §. 1. post medium, & in Res. 92. §. Quod autem, & in Res. 94. §. Sappono; & in Res. 96. §. Sed haec, & in Res. 98. §. vlt. ad medium; & in Res. 99. paulo post initium; & in Res. 114. §. Cum igitur & in tom. 6. tract. 1. leges doctrinam Res. 5r.

Sup. hoc infra in Res. 93. & 94. §. Sappono; in fine, & in Res. 96. recipient in fine, & in Res. 100. §. vlt. & in Res. 117. §. etiam vlt.

Sup. hoc in Res. praeterita, & in Res. seq. & omnibus aliis eius prima nos.

Sup. hoc in Res. praeterita §. 7. & in Res. seq. §. 6. & in aliis eorum annotationum.